

Florarium temporum (Bloemhof der tijden)

Florarium temporum (Bloemhof der tijden)

*Een laatmiddeleeuwse wereldkroniek door Nicolaas Clopper,
geschreven in het Klooster Mariënbage bij Eindhoven*

Editie en gedeeltelijke vertaling door WILLEM ERVEN
Onder redactie van NICO PIJLS, NICO ARTS & LAURAN TOORIAN

Service Project van Rotary Eindhoven-Soeterbeek

2018
Hilversum, Uitgeverij Verloren
Tilburg, Zuidelijk Historisch Contact
Duisburg, Landesarchiv Nordrhein-Westfalen – Abteilung Rheinland

Rotary
Eindhoven-Soeterbeek

Zuidelijk
Historisch
Contact

LANDESARCHIV
NORDRHEIN
WESTFALEN

De grondlegger van de monografieënreeks *Bijdragen tot de geschiedenis van het Zuiden van Nederland* was prof. dr. H.F.J.M. (Harry) van den Eerenbeemt (1930-2008). Tussen de start in 1956 en zijn afscheid in 1995 realiseerde hij in twee series respectievelijk twaalf en honderd banden. Na 1995 begon de door hem opgerichte Stichting Zuidelijk Historisch Contact (ZHC) een derde serie in de reeks.

Voor informatie, abonnementen en bestellingen:

www.uitgeverij-zhc.nl

www.verloren.nl

Omslag voorzijde: details uit Afb.10.1 en Afb. 5.3. Achterzijde: verbeelding van de Hemelse hiërarchie in het *Florarium temporum*. Duisburg, LAV NRW R, AA 0640 Handschriften, Nr. C X 2, fol. 2Av.

Ontwerp omslag: Frederike Bouten, Utrecht

ISBN 978 90 8704 744 3

© 2018 Stichting Zuidelijk Historisch Contact & Uitgeverij Verloren

Torenlaan 25, 1211 JA Hilversum

De rechten op de foto's uit de beide handschriften en Duisburg en München berusten bij de respectievelijke het Landesarchiv Nordrhein-Westfalen – Abteilung Rheinland en de Bayerische Staatsbibliothek.

Opmaak: Rombus, Hilversum

Druk: Wilco, Amersfoort

No part of this book may be reproduced in any form without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

Voorwoord door Rob van Gijzel, oud-burgemeester van Eindhoven	9
Rotary Eindhoven-Soeterbeek, door Hein van Laarhoven	11
Het service project Florarium temporum in vogelvlucht, door Nico Pijls	13
Deel I INLEIDING	
Algemene inleiding door de redactie	19
NICO PIJLS, NICO ARTS en LAURAN TOORIANS	
De Bibliotheek Augustijns Instituut en haar voorganger in Mariënhage	23
INGRID VAN NEER-BRUGGINK	
Het Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis	29
JAN W.J. BURGERS	
Willem Erven: Een classicus ontpopt zich als mediëvist	33
INGRID VAN NEER-BRUGGINK	
Deel II HISTORISCHE ACHTERGROND	
Het hertogdom Brabant in de late middeleeuwen (1200-1450)	39
JAN BROUWERS	
Stagnatie en hervorming: het kloosterleven in Brabant in de vijftiende eeuw	49
JAN BROUWERS	
Eindhoven in de vijftiende eeuw	57
NICO ARTS	
Geschiedenis en archeologie van Mariënhage	63
NICO ARTS, DAVID HARDY en JAN MELSSEN	
Nicolaas Clopper en zijn <i>Florarium temporum</i>	113
NICO ARTS	
De boekproductie in het middeleeuwse Mariënhage	121
MICHIEL VERWEIJ	
Over het uitgeven van middeleeuwse kronieken	147
JAN W.J. BURGERS	

Deel III FLORARIUM TEMPORUM

Bij het transcriberen van het <i>Florarium temporum</i> WILLEM ERVEN	161
Tekst en vertaling: een bloemlezing uit de Bloemhof der tijden WILLEM ERVEN	175

Deel IV ZIJ MAAKTEN DEZE UITGAVE MOGELIJK

De Rotarians Eindhoven-Soeterbeek 2010-2018	268
Auteurs, medewerkers en redactie	279
Begrippen en termen	283
Literatuurlijst	285
Register	292

Op usb-kaart achterin het boek:

- Editie van *Florarium temporum*, door Willem Erven
- Facsimile van het Duisburgse handschrift (Landesarchiv Nordrhein-Westfalen – Abteilung Rheinland, AA 0640 Handschriften, Nr. C X 2)
- Facsimile van het Münchense handschrift (Bayerische Staatsbibliothek, Clm 10436)
- Editie van *Origo et progressus canonicorum regularium Hagae Marianae prope Eindhoveniam* (Regionaal Historisch Centrum Limburg, Maastricht toegang 14.D067, Klooster der Reguliere Kanunniken van Mariënhagen te Weert, inv.nr. 001).

De zeven dagen van de schepping. De uitgeschreven nummering van de dagen is later toegevoegd. De zevende dag staat bovenaan, de eerste links daaronder en vervolgens gaat het naar beneden en rechts weer naar boven. Duisburg, LAV NRW R, AA o64o Handschriften, Nr. CX 2, fol. 2r.

ut liberos primo
 to nunc inuadit
 flores uollige
 onagrifloru me
 epi. thommi p
 archim abbato. de
 andree monachi.
 ipe palmerij qte
 mltuuy iustini.
 duo Nyrda de lya
 ry. opatum Bar
 vo pte patoru
 e flandru. pollu
 stificu reuocoy
 mooy. alora orho
 agricolu orho
 y rostru e istau
 de/ uoluntate
 ucto. apora de
 mo opufulu flore
 uatit. uulfo
 laquy pu pua
 lucfer. ty in fin
 omu. et u. e. f. m.
 la pona luncuo
 uamo nichd e
 k. caer. Prur o
 idu subue fcaho
 de. se. uo pua e
 ce. ra. p. p. a. u.
 no nu labor. fur
 e. d. u. a. b. i. f. i. e. n. t.
 s. p. l. u. m. c. o. p. l. e. a. s. d. i. s. t. r. a. c. t. i.
 m. a. p. o. l. i. t. u. r. e. n. e. r.
 i. a. m. u. l. t. i. t. u. r. e. p.
 u. s. s. i. o. n. e. i. l. l. a. f. i. p. i.
 u. a. n. t. r. a. u. c. a. t. s. i. b. i.
 u. e. u. o. i. d. n. o. a. p. e.
 m. a. t. u. r. i. q. p. r. i.
 o. f. e. n. s. u. o. i. p. i. n. g. a. t.
 a. u. t. r. e. c. i. d. a. n. t.
 i. a. a. u. t. r. a. t. e. u. t.
 u. e. f. a. u. t. f. o. p. e. t. n. o.
 u. b. i. q. h. i. c. u. m. b. u. o.
 n. u. c. r. u. c. t. u. a. c. r. o.
 i. n. o. p. u. t. u. a. h. o.
 t. y. e. t. p. l. a. u. t. i. n. e. f. a.
 m. o. i. q. o. a. m. o. n. i.
 o. i. p. u. i. p. o. s. t. a. n. s. i.
 u. n. a. q. u. o. r. d. i. n. i. q.

capitulum inuadibile. Nunc et per ungen q' m' p' u' e' m' i' q' m' m' i' q' f'
 b' m' u' e' e' m' e' l' o' r' o' m' u' m' u' r'
 q' u' i' u' b' i' q' e' m' e' t' i' p' e' q'
 e' t' m' u' d' e' t' m' e' r' o'
 p' r' a' c' t' i' o' n' e' q' f' a' p' i' e'
 i' s' t' i' n' u' e' m' e' t' a' f'
 f' e' r' t' e' q' o' p' t' i' u' e' t' e'

Dies septima

Dies prima

Dies sexta

Dies secunda

Dies quinta

Dies tertia

Dies quarta

Lectori Salutem,

“Florarium Temporum”

De ‘Bloemhof der tijden’, in oorsprong een handgeschreven bloemlezing uit de wereldgeschiedenis en in het bijzonder van Brabant en Bourgondie.

Dit is de geschiedenis vanaf de Schepping tot ongeveer 1468.

Opgetekend door de kloosterling Nicolaas Clopper jr. in het klooster Marienhage bij Eindhoven.

Nicolaas Clopper is ook de waardige naamgever van onze Eindhovense stichting Stads-herstel. In de vijf jaar van ons bestaan hebben wij, in nauwe samenwerking met de Gemeente Eindhoven, een bijdrage mogen leveren aan het behoud van Eindhovense monumenten en monumentwaardige panden.

Voor u ligt een gedeeltelijke Nederlandse vertaling van de ‘Bloemhof der tijden’ uit het Latijn, omlijst met achtergronden over het tot stand komen van zowel dit oude Florarium temporum als dit nieuwe boek zelf.

Een uniek document, tot stand gebracht door Rotary Eindhoven-Soeterbeek.

Wij wensen u veel leesgenot in deze 550 jaar oude bloemlezing.

Bestuur Nicolaas Clopper Stichting Eindhoven

Voorwoord

Wat voor u ligt is een bloemlezing uit wat naar mijn inzicht het meest bijzondere geschrift is dat ooit op Eindhovens grondgebied is voortgebracht: Het *Florarium temporum*, ofwel 'Bloemhof der tijden'.

Het is letterlijk en figuurlijk een vrucht van jarenlang monnikenwerk. Nicolaas Clopper begon in 1464, op tweeëndertigjarige leeftijd, aan zijn levenswerk. Met onuitputtelijke toewijding schreef hij acht jaar lang aan de geschiedenis van het geloof en van de mensheid. Het *Florarium temporum* wordt beschouwd als een zeer grondig en gedocumenteerd werk. Nicolaas Clopper had in het klooster waarin hij werkte een grote bibliotheek ter beschikking.

Dat was een nieuw en groot klooster op de plaats waar voorheen het kasteel van Eindhoven stond, ook wel kasteel Die Hage genoemd. Voor een kasteel was dat eigenlijk geen goede plek. Het lag buiten de stadsvesting en werd daarom in 1420 afgebroken. Zo'n tweehonderd meter verderop werd een nieuw en veel groter kasteel gebouwd als onderdeel van de vestingwerken van de stad. Dit nieuwe kasteel stond waar de Ten Hagestraat de Vestdijk, overigens allebei historische namen, kruist.

Het oude kasteel, Die Hage, maakte plaats voor een splinternieuw augustijner klooster Mariën-Hage. Het waren hoogtijdagen voor dat kleine stadje aan de Dommel. In 1397 was het voor het laatst, in opdracht van de Geldersen, aangevallen en door de afwezigheid van dreiging bloeide de economie. Het was de periode waarin veel ambachtlieden zich vestigden in de stad met de dinsdagmarkt. Er werden in 1419 zelfs vijf ambachtsgilden opgericht. Het was de stad van brouwers, slaggers, bakkers, smeden, touwslagers, schoenmakers, wevers, leerlooiers en lakenververs. Dit alles leidde tot een florerende handel. Er was genoeg geld voor nieuwe bouwwerken zoals een klooster, een kasteel, een versterkte vesting, nieuwe toegangspoorten en een opknapbeurt van de kerk.

Het was in deze periode van welvaart en rust, midden in de vijftiende eeuw, dat Nicolaas Clopper in Eindhoven zijn meesterwerk schreef. Brabant was op dat moment zo ongeveer het centrum van de wereld, met Antwerpen als de belangrijkste handelsstad ten noorden van de Alpen en Brussel als bestuurscentrum. De enorme dynamiek van Brabant op dat moment moet Nicolaas Clopper ertoe hebben aangezet om eens uit te zoeken en in zeventienhonderd pagina's op te schrijven waar al die voorspoed haar oorsprong vond. In Eindhoven werd toen al geschiedenis geschreven.

Deze eeuw van welvaart kwam ten einde in 1486, toen de stad in opdracht van de hertog van Gelre totaal werd vernietigd. Slechts zes huizen bleven gespaard, net buiten de vesting aan de andere kant van de Wal op de Grote Berg. Het zou lang niet meer goed komen met Eindhoven. Want het feit dat de stad weer met veel ijver door haar bewoners werd opgebouwd, weerhield Maarten van Rossum er niet van deze in 1543 opnieuw plat te branden. Veertig jaar later, in 1583, midden in de Tachtigjarige Oorlog beval de hertog van Parma om alle vestigingwerken af te breken. De stad verloor haar veiligheid en daarmee, voor een lange periode, ook haar toekomst.

Weinigen weten eigenlijk hoe oud onze stad is. Van alle steden in Nederland kreeg Eindhoven als vijftiende stad haar rechten, met name haar stapelrecht. Hierdoor houden we al vanaf 1232 op elke dinsdag, zonder één uitzondering, onze markt. Weinigen weten hoe de stad heeft geleden onder branden, pest en oorlogen. Hoe vaak zij vernietigd is geweest. Weinigen weten hoe de Engelse en Duitse bombardementen tijdens de Tweede Wereldoorlog onze stad in haar hart hebben getroffen. Littekens die tot op de dag van vandaag zichtbaar zijn. Gelukkig heeft de valse schaamte van de jaren zestig en zeventig die in de stad voelbaar was, plaats gemaakt voor trots. Trots omdat we geloven in de toekomst, maar ook omdat we steeds meer vaste bodem vinden over ons verleden. We noemen dat het Wonder van Eindhoven.

Een wonder is ook het feit dat deze transcriptie en vertaling van het *Florarium temporum* nu voor u ligt. Een wonder om meerdere redenen. Allereerst omdat Nicolaas Clopper ruim vijf eeuwen geleden zo'n onderzoekende geest had dat hij in Eindhoven deze oogst van de historie heeft opgeschreven. Het is een wonder dat het manuscript de tand des tijds heeft doorstaan. Een wonder dat men dacht dat het verloren was gegaan, maar dat het toch weer is opgedoken. Dat zoveel Eindhovenaren geïnspireerd werden toen het boek in 2008 een week lang was te bewonderen in de Witte Dame. Dat Rotary Eindhoven-Soeterbeek haar schouders onder dit project heeft gezet om deze uitgave mogelijk te maken. Dat Willem Erven erin is geslaagd om in zeven jaar het volledige manuscript om te zetten van een moeilijk te ontcijferen middeleeuws Latijnse tekst vol afkortingen naar een leesbaar en 'modern' Latijn om vervolgens grote delen te vertalen in het Nederlands. Dat zoveel mensen, waaronder Nico Pijls, Nico Arts en Luran Toorians vanaf 2008 zoveel van hun vrije tijd in dit project hebben gestoken.

Voor allen die hebben meegewerkt, past heel veel dank. Zij hebben een uniek document voor een breed publiek ontsloten. Het *Florarium temporum*... Het is een wonder waard.

Rob van Gijzel
Burgemeester van Eindhoven 2008-2016

Rotary Eindhoven-Soeterbeek

In 1984 besloten drie Eindhovenaren, te weten Theo Bogers, Hein van Laarhoven en Wim Lentink, om het lidmaatschap van hun toenmalige – niet Rotary – serviceclub te beëindigen en een nieuwe serviceclub op te richten. De gedachte ging daarbij uit naar aansluiting bij Rotary, waarbij dit dan de derde club in Eindhoven zou worden. In tegenstelling tot de twee andere clubs die lunchbijeenkomsten hielden, wilde de nieuwe club avondbijeenkomsten hebben met diner, zodat ook nog actief werkende stad- en streekgenoten gemakkelijker deel zouden kunnen nemen.

De drie founding members wilden een actieve serviceclub met gelijkgestemde geesten die bereid waren een daadwerkelijke bijdrage te leveren aan omgeving en maatschappij in Eindhoven en in het zuidoosten van Noord-Brabant. Dit door middel van ondersteuning van minder bedeelde individuen of groepen, met een voorkeur voor de jeugd in de regio Eindhoven. Een dergelijke ondersteuning door middel van Rotaryprojecten kan bestaan uit een financiële bijdrage of door middel van het delen of beschikbaar stellen van specifieke kennis die bij de leden van de club aanwezig is. Een belangrijk criterium voor een financiële donatie is in het algemeen dat er geen sprake moet zijn van enige vorm van overheidssubsidie. Het gaat om projecten die zonder de bijdrage van Rotary niet van de grond zouden zijn gekomen. Daarnaast moet er bij voorkeur een betrokkenheid zijn met Eindhoven of Noord-Brabant. Individueel worden soms ook projecten ondersteund die te maken hebben met uitwisseling van studenten, projecten van jonge mensen in ontwikkelingslanden, en dergelijke meer. Daarnaast ondersteunt iedere Rotaryclub de internationale projecten van Rotary International. Sinds jaren is het trachten poliomyelitis ('polio' of kinderverlamming) in de wereld uit te roeien het belangrijkste.

Bij het starten van de nieuwe serviceclub werd afgesproken wekelijks met elkaar te dineren in de Karpendonkse Hoeve en er werd belang gehecht aan een zorgvuldige ledenwerving. Al snel werd duidelijk dat het niet zo eenvoudig is om op eigen initiatief een Rotaryclub op te richten. Maar nadat de nodige hindernissen waren overwonnen en de steun was verkregen van de districtsgouverneur, werd op 6 februari 1986 officieel Rotary club Eindhoven-Soeterbeek geïnstalleerd en werd de nieuwe club bijgeschreven in de annalen van Rotary International. Theo Bogers was de eerste voorzitter en werd tien jaar later ook benoemd tot gouverneur van het district Zuidoost Nederland.

In de jaren die volgden werden heel wat fundraising acties ontwikkeld die het mogelijk maakten om ook grotere projecten financieel te kunnen ondersteunen. Met trots kan worden vermeld dat jaarlijks het muziekevenement 'Rotary in Music' wordt georganiseerd in Muziekgebouw Frits Philips. Dit initiatief van Rotary Eindhoven-Soeterbeek bestaat nu bijna dertig jaar en is uitgegroeid tot een jaarlijks terugkerende avond met artiesten van nationale en internationale faam en tot een bekend 'netwerk event'. Door de opbrengst van dit evenement zijn wij in de afgelopen jaren in staat geweest om ruim 800.000 euro te schenken aan diverse projecten zoals de voedselbank Eindhoven, de weekendschool, het jeugd-sportfonds, financiering van een artsenopleiding in het buitenland en ondersteu-

ning van de stichting 'Laat ze maar lachen' in Eindhoven en omstreken.

In 2010 werd besloten om een zeer bijzonder project financieel te ondersteunen en door onze kennis en inbreng mogelijk te maken. Dat was de transcriptie, vertaling en verdere ontsluiting van het *Florarium temporum*. Dit is een in de vijftiende eeuw in het klooster Mariënhage door de augustijner monnik Nicolaas Clopper geschreven kroniek. Het handschrift is geschreven in middeleeuws Latijn en omvat – na transcriptie en editiewerk – ruim drieduizend pagina's A4 met tekst. Het tot stand brengen hiervan was net als het oorspronkelijke schrijven monnikenwerk dat is verricht door de latinist Willem Erven. Nico Pijls van Rotary Eindhoven-Soeterbeek heeft dit project opgestart en vanaf het begin begeleid.

Rotary Eindhoven-Soeterbeek bestaat nu ruim tweeëndertig jaar en is nog steeds een bruisende en actieve, maatschappelijk betrokken club, mede dankzij de aanwas van jonge leden in de loop der jaren. Behalve het serviceclub-karakter van Rotary – een voorbeeld stellen en naar buiten toe dienstbaar zijn – vormt zo'n club tevens een groep van mensen die elkaar vertrouwen, problemen met elkaar kunnen bespreken, in vriendschap met elkaar zijn verbonden en die op basis daarvan in staat zijn om hun professionele en maatschappelijke activiteiten zo goed mogelijk te kunnen uitoefenen.

De leden van Rotary Eindhoven-Soeterbeek zijn trots op hun club en trots op het tot stand brengen van de uitgave van dit boek, *Florarium temporum*.

Hein van Laarhoven
Founding member en erelid

Het service project *Florarium temporum* in vogelvlucht

Zoals in de inleiding door de redactie van dit boek wordt beschreven, vond in Eindhoven in november 2008 een acht dagen durende tentoonstelling plaats waarin het *Florarium temporum* – een van de oudste handschriften uit de geschiedenis van Eindhoven en een van de belangrijkste bronnen voor de laatmiddeleeuwse geschiedenis van de lage landen – kon worden bewonderd. Hoewel dit handschrift vijfhonderdvijftig jaar eerder was geproduceerd in het klooster Mariënhage bij Eindhoven, was dit lijvige en uitvoerige manuscript vele eeuwen uit het zicht verdwenen geweest en nog slechts uit de overlevering bekend doordat latere historische documenten erop terug grijpen.

Het *Florarium temporum* werd geschreven tussen 1464 en 1472 door de augustijner monnik Nicolaas Clopper junior. Dit was een bloeiperiode van het hertogdom Brabant dat toen deel uitmaakte van het Bourgondische rijk. Het *Florarium temporum* is een op vele bronnen gebaseerde wereldkroniek die de geschiedenis van de toen bekende wereld beschrijft vanaf de schepping en vanuit een Brabants oogpunt. De kroniek is geschreven in het middeleeuws Latijn en de precieze inhoud ervan was in vergetelheid geraakt. Hoe het document uiteindelijk weer boven water kwam, en de aanleiding om het in 2008 in Eindhoven tentoon te stellen, wordt elders in dit boek beschreven.

Van het bijna zevenhonderd bladzijden tellende manuscript werden op ware grootte (39,0 x 28,5 cm) kopieën gemaakt voor de tentoonstelling in 2008. Bij wijze van hobby begon de latinist Willem Erven – werkzaam in de bibliotheek in Mariënhage – met de transcriptie en vertaling van enkele pagina's van dit indrukwekkende werk. Hij wist toen nog niet dat dit het begin zou zijn van een complete editie van de tekst en een flinke bloemlezing in vertaling die in dit boek is opgenomen.

In de Kersteditie van het *Eindhovens Dagblad* van 24 december 2009 werd door de journalist John Graat een dubbele krantenpagina gewijd aan deze activiteiten. Tot dan toe was het *Florarium temporum* voor het grootste deel van de Eindhovense bevolking onbekend en werd ook het historisch belang van deze kroniek voor zowel Zuidoost-Brabant als voor ons nationale erfgoed schromelijk onderschat. Naar aanleiding van het artikel in het *Eindhovens Dagblad* ontstond bij Rotary Eindhoven-Soeterbeek de belangstelling om meer te weten te komen over dit manuscript en de plaats en context waarin het is ontstaan. Deze belangstelling was des te groter, omdat Eindhoven meestal niet wordt geassocieerd met een rijk middeleeuws verleden, laat staan met het ontstaan van een van de oudste in Nederland geschreven wereldkronieken.

Op 2 maart 2010 waren wij – Rotary Eindhoven-Soeterbeek – te gast in de bibliotheek van het Augustijns Instituut waar het hoofd van de bibliotheek, Ingrid van Neer, een uitvoerige en rijk geïllustreerde lezing verzorgde over het *Florarium temporum* en waarbij wij de kopieën van dit manuscript konden bewonderen. Het feit dat een zo belangwekkend en oud manuscript in Eindhoven was vervaardigd, vervulde ons met trots en – laten we zeggen – gepast chauvinisme. Wij waren unaniem van mening dat dit document ontsloten

moest worden en toegankelijk gemaakt voor geïnteresseerden in Eindhoven, Noord-Brabant en Nederland.

Maar hoe kun je in hemelsnaam zoveel pagina's handgeschreven middeleeuws Latijn – u ziet vele voorbeelden hiervan in dit boek – transcriberen ('omzetten') van dit voor leken vrijwel onleesbare handschrift vol afkortingen en in een vreemde taal naar een leesbare tekst, laat staan vertalen? Gelukkig hadden wij de Kerstbijlage van het *Eindhovens Dagblad* goed gelezen en wisten we dus dat er één persoon was die dat zou kunnen: Willem Erven.

Maar – schrikt u niet – de volledige transcriptie zou naar een schatting van destijds tenminste vier jaar in beslag nemen (het werden er uiteindelijk zeven) om nog maar niet te spreken over de Nederlandse vertaling. Om deze taak te kunnen vervullen was de medewerking nodig van de paters augustijnen die Willem Erven voor een belangrijk deel van zijn tijd zouden moeten afstaan om deze klus te klaren. Gelukkig kon er, met medewerking van de paters en uiteraard van Willem Erven zelf, een regeling worden getroffen om dit mogelijk te maken. Rotary Eindhoven-Soeterbeek heeft deze regeling gedurende 2010 tot 2018 financieel mogelijk gemaakt als service project. De financiering kwam tot stand door onder andere de opbrengsten van de welbekende jaarlijkse Rotary-in-Music avond in Muziekgebouw Frits Philips.

Met deze regeling was echter nog maar de eerste stap gezet. Om de kwaliteit en voortgang van het werk te waarborgen, moest ook de medewerking worden verkregen van deskundigen in meerdere vakgebieden zoals de middeleeuwse geschiedenis (en archeologie), de paleografie en codicologie (handschrift- en boekwetenschap), middeleeuwse taal- en letterkunde en dergelijke meer. Een overzicht van allen die hierbij betrokken zijn geweest, vindt u achterin dit boek.

In dit verband werd ook aansluiting gezocht bij het Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis (Huygens ING) waar prof. dr. Jan Burgers zich bezighoudt met het (digitaal) ontsluiten van middeleeuwse teksten. In overleg met hem is besloten dat de volledige door Willem Erven bezorgde editie van het *Florarium temporum* wordt opgenomen in de digitale bibliotheek op de website van het Huygens ING en daarmee vrij toegankelijk is voor verder wetenschappelijk onderzoek. Deze volledige editie ('de wetenschappelijke uitgave' van de kroniek) vindt u tevens op de usb-kaart achterin dit boek.

Binnen Rotary Eindhoven-Soeterbeek is vervolgens nagedacht over de vorm waarin dit werk gepresenteerd zou moeten worden aan de bevolking van Eindhoven, Brabant en de rest van het Nederlandse taalgebied. Aanvankelijk hadden wij het idee om een facsimile te maken van het complete werk, samen met de volledige transcriptie en vertaling. Dat zou echter een immens boekwerk worden – 344 folia betekent in dit geval voor de transcriptie en vertaling meer dan drieduizend pagina's (A4) en dat zou resulteren in een onbetaalbaar boek. Een dergelijke uitgave zou dan slechts voor een enkeling toegankelijk zijn als pronk-exemplaar op de tafel in de hal.

Daarom hebben wij uiteindelijk besloten om een boek te laten drukken van redelijke omvang en met daarin geselecteerde delen van de kroniek (tekst en vertaling) en met een duidelijke toelichting op alle mogelijke aspecten van zowel het *Florarium temporum* zelf als de totstandkoming van deze uitgave. Daardoor krijgt de lezer een goede indruk van dit immense werk dat – tweemaal – in Eindhoven tot stand is gebracht. Voor de specialist wiens interesse verder gaat, is er achterin het boek een usb-kaart met daarop de volledige editie van het *Florarium temporum*.

Bovendien zijn we dankzij een bijzonder vriendelijke geste van het Landesarchiv Nordrhein-Westfalen – Abteilung Rheinland, waar het originele handschrift van Nicolaas Clopper wordt bewaard, in staat een complete digitale facsimile van het manuscript toe te voegen op de usb-kaart in dit boek. Daarmee beschikt u over kleurenfoto's in hoge resolutie